

**Lietuvos gyventojų mirtingumo
sociodemografiniai skirtumai 2001–2004**

*Gyventojų surašymo ir mirtingumo statistinės
informacijos sujungimo tyrimo rezultatai*

**Socio-demographic mortality differentials
in Lithuania, 2001–2004**

Outcomes from the first census-linked study

Domantas Jasilionis, Vlada Stankūnienė, Vladimir M. Shkolnikov

UDK 314 (474.5)
Li235

**LIETUVOS GYVENTOJŲ MIRTINGUMO
SOCIODEMOGRAFINIAI SKIRTUMAI 2001–2004**

Gyventojų surašymo ir mirtingumo statistinės
informacijos sujungimo tyrimo rezultatai

***SOCIO-DEMOGRAPHIC MORTALITY DIFFERENTIALS
IN LITHUANIA, 2001–2004***

Outcomes from the first census-linked study

Studijos autoriai: **dr. Domantas Jasilionis**

Authors of the study: Makso Planko demografinių tyrimų institutas
Max Planck Institute for Demographic Research

prof. habil. dr. Vlada Stankūnienė

Socialinių tyrimų instituto Demografinių tyrimų centras
Demographic Research Centre, Institute for Social Research

dr. Vladimir M. Shkolnikov

Makso Planko demografinių tyrimų institutas
Max Planck Institute for Demographic Research

Recenzentai:

Reviewers:

prof. habil. dr. A.V. Matulionis, Socialinių tyrimų institutas

doc. dr. R. Lazutka, Socialinių tyrimų institutas

doc. dr. V. Leonavičius, Vytauto Didžiojo universitetas

habil. dr. J. Kurtinaitis, Vilniaus universitetas

Leidinyi rekomenduotas spaudai Socialinių tyrimų instituto tarybos

Publication recommended for the press by the Council of Institute for Social Research

Viršelio iliustracija – dailininko Rimo Zigmo Bičiūno paveikslas „*Pasirinkimas*“

© Statistikos departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Department of Statistics to the Government of the Republic of Lithuania

© Socialinių tyrimų institutas

Institute for Social Research

ISBN 9955-588-92-6

Pratarmė

Leidinyje pateikiami išsamūs gyventojų ir būstų 2001 metų visuotinio surašymo ir mirtingumo statistinės informacijos sujungimo tyrimo rezultatai. Tai pirmasis tokio pobūdžio tyrimas Lietuvoje ir vienas pirmųjų Vidurio ir Rytų Europoje. Tyrimo metodika parengta atsižvelgiant į Suomijos ir kitų Skandinavijos šalių statistikos ir mokslo institucijų patirtį atliekant panašius tyrimus.

Publikacijoje pateikiama palyginama su kitomis šalimis statistinė informacija apie gyventojų mirtingumo skirtumus pagal išsilavinimą, santuokinį statusą ir gyvenamąją vietą. Tyrimo rezultatai parodė, kad gana nepalankūs bendri Lietuvos gyventojų mirtingumo rodikliai yra susiję su gyventojų mirtingumo skirtumais bei padidėjusiu mirtingumu kai kuriose visuomenės socialinėse grupėse. Pateikiama detali mokslinė gyventojų mirtingumo skirtumų pagal mirties priežastis analizė.

Tikimės, kad leidinyje pateikiama informacija bus įdomi ir naudinga įvairių sričių visuomenės sveikatos specialistams, mokslininkams, demografams bei sveikatos ir socialinės politikos kūrėjams, šalies bei tarptautinei visuomenei, norinčiai geriau suprasti šalies gyventojų mirtingumo pokyčių priežastis.

Tyrimas atliktas bendradarbiaujant Statistikos departamentui ir Socialinių tyrimų instituto Demografinių tyrimų centro bei Makso Planko demografinių tyrimų instituto (Vokietija) mokslininkams.

Dėkojame autoriams, statistinės informacijos rengėjams, visiems, prisidėjusiems rengiant šį leidinį.

Foreword

This publication presents comprehensive results of the study, based on the linked data of the Population and Housing Census 2001 and mortality statistics. The methodology for the study, which was the first study of this type in Lithuania and one of the first studies in Central and Eastern Europe, is based on the experience of statistical and research institutions of Finland and other Scandinavian countries.

The publication provides information on differences in population mortality rates depending on education, marital status and place of residence, comparable with other countries. The survey results showed that quite unfavourable general mortality indicators in Lithuania are related with differences in population mortality rates and high mortality rates in some social strata. In addition, the publication provides detailed information about differences in mortality rates by causes of death.

We hope that the information presented in this publication will be interesting and useful for public health specialists, scientists, demographers and health and social policy makers as well as national and international society, striving to better understand the reasons of population mortality changes.

This publication was prepared in collaboration between Statistics Lithuania and researchers of the Demographic Research Centre (Lithuania) and Max Planck Institute for Demographic Research (Germany). Part of the analytical study has been conducted in the framework of the Vanguard project (MPIDR).

We would like to thank the authors, those who prepared statistical information and everyone who contributed to the preparation of the publication.

Leidinio rengėjai

Producers of the publication

Dalia AMBROZAITIENĖ

Rasa BALANDIENĖ

Dr. Domantas JASILIONIS

Liuda KASPARAVIČIENĖ

Michail SOLOVJOV

Prof. habil. dr. Vlada STANKŪNIENĖ

Danguolė SVIDLERIENĖ

Dr. Vladimir M. SHKOLNIKOV

Olga TROFIMOVA

Redagavo

Edition

Susann BACKER

Gita BUROKAITĖ

Rasa KRIAUČIONYTĖ

Maketavo

Layout

Jūratė SVIDINSKIENĖ

Turinys

1. Įvadas	9
1.1. Tyrimo tikslai	9
1.2. Su surašymo duomenimis sujungti mirtingumo duomenys	10
1.2.1. 2001 m. gyventojų ir būstų surašymo duomenys	10
1.2.2. Gyventojų mirties įrašų duomenys	11
1.2.3. Mirčių ir gyventojų surašymo įrašų jungimas	12
1.2.4. Duomenų dažnių masyvas	12
1.2.4.1. Pagrindinės duomenų dažnių masyvo charakteristikos	12
1.2.4.2. Su surašymo duomenimis nesujungtų mirties įrašų įtraukimo metodas	13
1.2.4.3. Sociodemografiniai kintamieji ir jų kategorijos	14
1.3. Metodai	15
2. Gyventojų mirties tikimybių ir vidutinės tikėtinos gyvenimo trukmės skirtumai	16
2.1. Skirtumai pagal išsilavinimą	16
2.2. Skirtumai pagal santuokinį statusą	18
2.3. Skirtumai pagal gyvenamąją vietovę (miestas ir kaimas)	20
3. Santykiniai gyventojų mirtingumo skirtumai pagal mirties priežastis	21
3.1. Mirtingumo dėl visų mirties priežasčių skirtumai	22
3.2. Mirtingumo nuo kraujotakos sistemos ligų skirtumai	24
3.2.1. Mirtingumo nuo visų kraujotakos sistemos ligų skirtumai	24
3.2.2. Mirtingumo nuo išeminės širdies ligos skirtumai	24
3.2.3. Mirtingumo nuo cerebravaskulinių ligų skirtumai	27
3.3. Mirtingumo nuo navikų skirtumai	27
3.3.1. Mirtingumo nuo visų navikų skirtumai	27
3.3.2. Mirtingumo nuo piktybinių navikų, susijusių su rūkymu, skirtumai	29
3.3.3. Mirtingumo nuo visų kitų navikų skirtumai	32

3.4. Mirtingumo dėl išorinių mirties priežasčių skirtumai	32
3.4.1. Mirtingumo dėl visų išorinių mirties priežasčių skirtumai	32
3.4.2. Mirtingumo dėl įvykių, susijusių su motoriniu transportu, skirtumai	35
3.4.3. Mirtingumo dėl savižudybių skirtumai	35
3.5. Mirtingumo dėl mirties priežasčių, susijusių su alkoholio vartojimu, skirtumai	37
3.6. Mirtingumo nuo infekcinių ligų ir kvėpavimo sistemos ligų skirtumai	40
3.6.1. Mirtingumo nuo infekcinių ligų skirtumai	40
3.6.2. Mirtingumo nuo kvėpavimo sistemos ligų skirtumai	40
3.7. Mirtingumo dėl visų kitų mirties priežasčių skirtumai	42
4. Apibendrinimai ir išvados	45
Literatūros sąrašas	85
1 priedas	87
2 priedas	95
3 priedas	101